

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
Київський університет права НАН України
Львівський торговельно-економічний університет
Полтавський регіональний центр
підвищення кваліфікації**

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ОСВІТНІЙ ВИМІР

**Матеріали XI Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

(м. Полтава, 8 червня 2022 року)

**Полтава
ПУЕТ
2022**

УДК 341.9(477):37
ББК 67.9(4Укр)301.12
Т65

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

Редакційна колегія

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

О. О. Кульчий, к. ю. н., доцент, доцент кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Т65 **Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні:** освітній вимір : матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 8 червня 2022 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2022. – 118 с.

У збірнику містяться матеріали наукових праць учених, студентів вищих навчальних закладів, присвячені відродженню приватного права в Україні в загальнотеоретичному, галузевому (цивільстичному) та педагогічному вимірах цього процесу.

Розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, науковців, державних службовців та фахівців гуманітарного профілю.

УДК 341.9(477):37
ББК 67.9(4Укр)301.12

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», 2022

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРИВАТНЕ ПРАВО В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

Коросед С. О. Тенденції впливу судової практики на розвиток приватного права в Україні	6
Лаврик Г. В. Запобігання владному свавілля (свавільності): виклад методологічних аспектів дослідження.....	9
Гладкий С. О. Жаргонізми: правові аспекти в українському контексті	12
Дір І. Ю. Поняття та основні елементи нормативної системи захисту громадянських прав людини в Україні у рамках Ради Європи за міжнародним правом	15
Козаченко А. І. Особливості кодифікації права України у першій половині XIX ст.	17
Терела Г. В. Політико-правові детермінанти розвитку інституту нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю в Україні.....	20
Мамедова А. Ф., Пархоменко М. М. Право на мирні зібрання: приватнотеоретична характеристика.....	24
Троян І. В. Правосвідомість громадян України як чинник демократичної трансформації українського суспільства.....	26

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК ПРИВАТНОГО ПРАВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ГАЛУЗЕВИЙ (ЦИВІЛІСТИЧНИЙ) РАКУРС

Котковський В. С. Особливості передачі та примусового відчуження приватного майна в умовах правового режиму воєнного стану	30
Деревянко Б. В. Потреба в легітимації операцій із криптовалютою під час воєнного стану	32
Дудченко О. С. Міжнародно-правове забезпечення трудової міграції.....	35
Волошина Я. Л. Медіація у захисті приватноправових інтересів	38
Брюховецька М. С. Медичне право у системі приватного права	41

Біланов О. С. Правові питання транснаціонального сурогатного материнства	43
Орел В. А. Використання юридичної аргументації Європейським судом з прав людини	46
Кропова А. С. Поняття «міжнародного інвестиційного права»	49
Дуброва А. М. Захист приватного життя в міжнародному праві і національному законодавстві України	52
Кульчій О. О. Відшкодування шкоди, спричиненої державою, у міжнародному приватному праві	55
Сорокіна В. Д. Міжнародний досвід цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань	57
Кучеренко В. С. Використання електронного підпису громадянами України і юридичними особами України у договорі купівлі-продажу	60
Пашко С. М. Договірно-правова база співробітництва України та ЄС	64
Бойко В. Ю. Правова природа адміністративно-господарських санкцій	66

СЕКЦІЯ 3. ВЗАЄМОДІЯ ТА ВЗАЄМОПРОНИКНЕННЯ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА. ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО

Червякова О. В. Державне регулювання пам'ятко-охоронної діяльності та збереження культурної спадщини у взаємодії приватного та публічного права.....	70
Солдатенко О. В. Право на охорону здоров'я як поєднання приватного та публічного інтересів	74
Атаманюк О. А., Кротова О. Г., Боровиков О. В. Розвиток соціального партнерства та соціального діалогу як засобів попередження соціально-трудових конфліктів.....	76
Горбань О. В. Баланс приватного і публічного права: міждисциплінарний підхід до розв'язання проблеми	80
Білокінь Р. М. Актуальні питання процесуальної відповідальності в умовах реформування правоохоронної та судової системи	83

ВИКОРИСТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Орел В. А.,

кафедра правознавства, ПУЕТ

Російсько-українська війна згуртувала весь цивілізований світ для подолання агресії та забезпечення захисту людських цінностей, миру, добробуту та стабільності на усьому континенті. Від початку цієї війни європейські партнери допомагають виявити солідарність з Україною, шляхом надання їй ефективної політичної, економічної, фінансової, гуманітарної та військової допомоги. Українці покладають великі надії також на європейську систему правосуддя, яка допоможе покарати винних і встановити справедливність.

Нині Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд) є однією з найбільш авторитетних міжнародних судових інституцій. Його діяльність спрямована на забезпечення ефективного контролю за втіленням й охороною у рамках правових систем держав-учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) низки визначальних європейських цінностей.

Що робить рішення ЄСПЛ такими дієвими і яка їх роль у національній судовій системі?

Як правило, на внутрішньодержавному рівні при вирішенні справ суди держав-членів Ради Європи згідно з національним законодавством мають надати детальне обґрунтування їх судження. Добре обґрунтовані суддівські рішення є не тільки юридичним обов'язком, а й забезпечують виконання таких цілей: надання учасникам судового процесу можливості зрозуміти, чому суддя дійшов певного висновку і в подальшому розглянути необхідність його оскарження; сприяння прийняттю рішення сторонами та громадськістю; запобігання свавіллю у прийнятті судових рішень і належне здійснення правосуддя, що забезпечить довіру суспільства до судової системи.

Основним (але не єдиним) джерелом, яке закріплює обов'язок судів надати чітку аргументацію своїх рішень є стаття 6 (Право на справедливий суд) і стаття 47 (Консультативні висновки) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (далі – Конвенція) [1].

Відповідальність за мотивоване рішення є першочерговим обов'язком судді, який його складає. Інші сторони судового процесу (прокурори, адвокати) також несуть спільну відповідальність у захисті

прав людини національному рівні. Ефективна, неупереджена та незалежна судова система є наріжним каменем функціонуючої системи демократичних стримувань і противаг.

Рішення Європейського суду з прав людини є джерелом права для багатьох країн романо-германського типу правової системи, тому в українському праві вони посідають чільне місце, вважаючись «еталонними», взірцевими.

Рішення ЄСПЛ мають певну структуру, відмінну від структури рішення українського суду. ЄСПЛ ухвалює два типи рішень: власне, «рішення» (*англ. – judgment, франц. – arrêt*) та «ухвали» (*англ. – decision, франц. – decision*).

Типове рішення палати ЄСПЛ має таку структуру:

- Титульна сторінка.
- Назва справи, список суддів, які проводили слухання по заяві і ухвалили рішення, а також дати проведення слухань за зачиненими дверима.

- Розділ «Процедура» (*англ. – Procedure, франц. – Procédure*).

- Розділ «Факти» (*англ. – The facts, франц. – En fait*), до якого входять два підрозділи: власне, викладення обставин справи заявника та «Відповідне національне і [за необхідності] міжнародне право і практика».

- Розділ «Право» (*англ. – The law, франц. – En droit*) – вважається найбільш важливим з кількох міркувань: по-перше, вона має схожі риси із мотивувальною частиною національного судового рішення, тому в ній можна швидко знайти посилання на інші аналогічні справи; по-друге, вона вміщує всі аргументи, які стосуються справи (аргументи уряду, аргументи заявника щодо прийнятності скарги та їхня оцінка Судом та його висновки щодо прийнятності та аргументи уряду, аргументи заявника щодо розгляду суті, їх оцінка Судом); по-третє, саме ця частина рішення Суду допомагає швидко зорієнтуватися в суті порушеної справи.

- Розділ «Застосування статті 41 Конвенції».

- Резолютивна частина. У цій частині рішення Судом резюмується, серед іншого, чи є скарги заявника прийнятними, чи було порушення того чи іншого положення та як ухвалювалося рішення з цих питань (одноголосно чи інакше).

- Підпис голови Палати та секретаря Секції, а також інформація, якою мовою ухвалено рішення, місце та дата.

- Окремі думки суддів (за наявності) [2].

Аргументація суддів ЄСПЛ будується за правилами формальної логіки, яка вдосконалена в юриспруденції. Пошук аргументів починається із постановки проблеми, яка потребує аналізу та

вирішення. Характеристики цієї проблеми формуються як тези та досліджуються з метою обґрунтування чи спростовування. Суддя, при дослідженні тези визначає факти або обставини у справі, а також обставини, які потребують з'ясування; знаходить відповідну норму чи принцип, цитує, а потім витлумачує їх; надає оцінку, яким чином норма чи принцип стосуються фактів або з'ясованих обставин у конкретній справі; робить висновок щодо тези, обґрунтовуючи або спростовуючи її на підставі оцінки фактів та з'ясованих обставин. Такий спосіб побудови аргументів є взірцевим для національних судів.

Однак існує думка, що сьогодні ЄСПЛ обходить послідовність і динамічний підхід до прав на користь відмови від прогресивного тлумачення, вдаючись до свободи розсуду та субсидіарності на користь судового обмеження. Однак цю гіпотезу може підтвердити виключно ретельний аналіз судової практики ЄСПЛ за останнє десятиліття.

Питання обґрунтованості судових рішень неодноразово розглядалося ЄСПЛ у справах проти України (наприклад, «“Совтрансавто-Холдинг” проти України», «“Совтрансавто-Холдинг” проти України», «Богатова проти України», «Білуха проти України», «Серявін та інші проти України» та інші). Залишається сподіватися, що рішення, винесені ЄСПЛ у справах проти України зрештою привернуть увагу суддів до проблеми обґрунтованості судових рішень.

Отже, з метою забезпечення незалежності та прозорості судової системи, судові рішення повинні містити чітку аргументацію, мати логічну структуру. Прикладом для українських судів має бути практика ЄСПЛ, яка допомагає з виявлення проблем системного характеру та встановленням стандартів дотримання прав людини, до яких потрібно прагнути.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року зі змінами та доповненнями, внесеними згідно з протоколами № 11 і № 14 до Конвенції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Караман І. В., Козіна В. В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. К.: БАІТЕ, 2015. С. 49-52. URL: https://kmdka.com/sites/default/files/files/posibnyk_yespl.pdf.